

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

4 An lege humana legislator possit dispensare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Obiicit tertio Aliquando Pontifex dispensat. vt minister confirmationis sit simplex sacerdos. cum tamen videatur esse de iure diuino. quod sit Episcopus.

Respondeo. De iure diuino solum est, quod minister ordinarius confirmationis sit Episcopus, non tamen absolute, absolute enim quilibet simplex sacerdos est ex institutione diuina, confirmationis, & ordinis minister: ac prout eum ex commissione Pontificis simplex sacerdos confirmet, non censetur in iure diuino dispensatus. sic Basiliius supra cap. 3. num. 6. Suarez lib. 10. c. 6. num. 20. & 3. om. de Eucharistia. disp. 3. 6. sect. 1. Salas disput. sect. 5. num. 35.

Obiicit quarto. Pontificem dispensare posse, imo dispensasse in sacrificio ob vrgentem aliquam causam, vt fieri possit in vna tantum specie, vini scilicet, vel panis. At fieri sacrificium in vtraque specie est de iure diuino. Ergo iam datur in iure diuino, immediata, & directa dispensatio: sic docuit de hoc exemplo expressit Thom. Sanchez lib. 8. de maxim. disp. 6. n. 6. & tradit Turretremata in c. semperimus. de consec. dist. 2. & Anton. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 1.

Respondeo primo negando Pontificem vquam dispensasse; quia, de tali facto authentice non constat, imo neque dispensare posse. sic Valq. tom. de Eucharistia. disp. 228. per totam. Basilii de matr. lib. 8. c. 3. sine. Suarez de Eucharistia. disp. 43. sect. 4. & de legib. l. b. 10. c. 6. n. 21. & alij apud ipsos. Tum quia non potest in sacrificio expressam significationem mortis Christi separare, quae videbatur separata, si in vna tantum specie fieret consecratio; quia in consecratione vnius tantum speciei non satis aperte significatur separatio sanguinis a corpore. Tum etiam, quia non apparet, quare magis in hoc iure, quam in sigillo confessionis, & matrimonio consummato, & in materia Baptismi, & aliorum sacramentorum, non detur dispensatio, si semel ponamus de iure diuino esse consecrationem fieri in vtraque specie.

Secundo respondeo probabile esse posse autoritate Pontificis in vna tantum specie sacrificium offerri, vrgenti, graui, & communi bono alicuius prouinciae; sed tunc Pontifex non dispensabit in iure diuino, sed declarabit doctrinaliter ad illum casum non se extendere. Pro quo supponendum est in hac sententia offerri sacrificium ex iure diuino esse: at quod sit in vtraque specie, non esse per se ex iure diuino, sed ex iure naturali dicente, si offeratur sacrificium Deo, integrum, & perfectum esse offerendum. Cum ergo Pontifex permitteret in aliqua prouincia sacrificium in vna specie offerri, de clararet, vti que praecceptum naturale sacrificandi integre ad illum casum non se extendere. sic Suarez libro 10. cap. 6. sine. vbi aduertit hanc declarationem fieri non posse ab alio praeter Romanum Pontificem, quia est res grauissima, & satis dubia.

PUNCTVM IV.

An in lege humana legislator illius possit dispensare.

- 1 Cuiuslibet legislatori competit potestas dispensandi in suis legibus.
- 2 Pontifex in suis legibus, & in legibus Concilij, & in legibus aliorum Pontificum potest dispensare.
- 3 Episcopus in legibus Synodi dioeceseos.
- 4 Aliqui limitant, nisi iuramento sint constitutiones firmatae, sed repellitur limitatio.
- 5 Secundo limitatur, nisi constitutiones transferantur in contractum. Explicatur limitatio.
- 6 Tertio limitant, nisi fuerint constitutiones a superiore confirmatae. Sed intelligenda est de vera confirmatione.
- 7 An in legibus superioris non reuerentis expressis, possint inferiores dispensare? Proponitur prima sententia.
- 8 Probabilis est hanc potestatem inferiores non habere, nisi expresse, aut tacite concedatur a superiore.
- 9 Satis arg. n. 7. adductis.
- 10 Non potest Episcopus in legibus Concilij prouincialis dispensare, aliter quam in legibus Pontificis.
- 11 Idem dicendum est de Archiepiscopo, qui tali Concilio praesit.

1 **C**onstat legislatori competere potestatem dispensandi, quia ab eius voluntate pendet legum obligatio. Et idem est de successore in iurisdictione; quia reputatur eadem persona cum legislatore. Et idem est a fortiore de superiore legislatore, vt ex terminis liquet. sic Valquez disput. 178. de legib. cap. 2. Bonacina disp. 1. quaest. 2. quaest. 5. n. 15. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 15. quaest. 5. Salas plures referens disp. 20. sect. 3. n. 16. & alij statim relegendi.

2 **E**x hac doctrina fit posse Pontificem dispensare in legibus a se latis, quia est earum legislator, & in legibus Concilij generalis, quia est superior, & in legibus aliorum Pontificum, quia est aequus auctoritatis; nullus enim extra Deum limitare Pontificis auctoritatem potest. Adde posse dispensare in lege quali-

bet Apollonica humana, vt in lege ieiunij quadragesimalis, in obseruatione diei Dominicae, in bigamo non ordinando. Quia licet Apolloni in dignitate Apollonica, ainsque prerogatiuis fuerint Pontifex superiores, & excellentiores: at in iurisdictione illis Pontifex inferior non est, siquidem non est inferior Petro, in cuius iurisdictionem succedit. sic alios referens tradit Couarr. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 3. n. 6. Suarez lib. 10. de legib. cap. 14. n. 2. Salas disp. 20. sect. 3. sub n. 16. Basil. lib. 8. de matr. cap. 5. n. 2. Bonacina n. 8.

3 **S**ecundo fit posse Episcopum, vel Archiepiscopum in legibus Synodi dioeceseos dispensare; quia leges synodales sunt leges ab ipomet Episcopo latae: parochi autem solum sunt consilij, non legislatores. sic Nauarr. in summ. cap. 2. §. num. 74. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 15. quaest. 3. Thomas Sanch. lib. 8. disp. 17. num. 33. Ioan. Salas disp. 20. sect. 4. num. 43. Suarez lib. 6. cap. 15. num. 8. Basiliius lib. 8. cap. 5. num. 3. Bonacina num. 5. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. alleg. 34. num. 3. Quocirca his legibus, quoad vim coactionis non arctantur Episcopi, vt bene notauit Basiliius supra. Aduerto non requiri Episcopum esse conlectatum, sufficit, si electus, & confirmatus sit; quia potestas dispensandi non est potestas ordinis, sed iurisdictionis, sic Basiliius cap. 4. num. 4. Sanchez pluribus relatis lib. 4. in Decalog. c. 37. num. 16. & 20. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi, allegat. 36. n. 8. & colligitur satis ex c. cum in cunctis, Scdm vero, iuncta gloss. verb. administrationem, de elect.

4 **L**imitant tamen aliqui, dummodo constitutiones non sint a legislatore iuramento firmatae, quia cum ipse sibi relaxare iuramentum non possit, neque poterit dispensationem legis concedere. sic Syluest. verbo dispensatio, quaest. 13. num. 19. Sayro Theauri caelum tom. 1. lib. 6. cap. 11. num. 11. Azor lib. 5. institutionum, cap. 15. quaest. 7. Barbosa 2. part. allegat. 34. num. 6. Ceterum admittenda non est haec limitatio, sicuti neque illam admittit Sanchez pluribus relatis lib. 8. disp. 17. numero 31. Salas disp. 20. sect. 4. num. 42. versic. tertio temporum. Basiliius lib. 8. c. 5. num. 1. & 5. Ratio est, quia iuramentum semper habet subiectam conditionem aequitatis, hoc est, non esse dispensandum in lege, nisi causa iusta dispensandi interueniat, vt multis probat Farinacius libro 1. praxis, quaest. 17. numero 15. Item tunc Episcopus dispensare potest in iuramento, sicuti potest cum suis subditis, vt tradit Sanchez disp. 1. num. 8. & nos postea dicemus. Ergo non obstat iuramento potestati legislatoris in constitutione iurata dispensare, dispensatio prius iuramento. Denique iuramentum solum impedire potest, ne licite dispensationem concedat: at valorem dispensationis impedire non potest, quia valor dispensationis in lege propria est voluntate solum dispensantis pendet.

5 **L**imitant secundo. Nisi illa constitutio transferat in contractum, & commodum alterius; vt si constitutio facta sit, vt gaudeant immunitate a tributis omnes, qui ad ciuitatem venerint, vel in ea habitauerint, non poterit legislator venientes, vel habitantes legis beneficio priuare, sic Syluest. verbo dispensatio, quaest. 13. num. 19. Sanchez plures referens numero 29. Barbosa numero 6. Adit tamen Sanchez, & Barbosa ex legitima causa superueniente posse tali constitutioni contrariare legislatorem. Verum indiget explanatione hac limitatio: si enim Episcopus, vel alius Princeps animo se obligandi illam constitutionem promulget, absque dubio postea conditione ex parte subditorum obligatus manebit, neque poterit postea recedere, non quia non possit in sua lege dispensare, sed quia non potest dispensare in lege naturali illum obligante seruare contractum initum. At si Princeps noit, vel non possit se hoc modo obligare: tunc equidem dispensare poterit, quia esset dispensatio in propria lege, non in contractu. sic Salas disp. 20. sect. 4. num. 42. limit. 1. Basiliius lib. 6. c. 5. n. 7.

6 **T**ertio limitant: nisi illa constitutiones a superiore legislatore fuerint confirmatae. Vt si Episcopales constitutiones confirmet Pontifex, non videtur tunc posse Episcopum in talibus constitutionibus dispensare, quia ex illa confirmatione nouam auctoritatem receperunt, & factae sunt, quasi leges Pontificiae. Vnde cum leges Pontificiae neque abrogatae, neque mutatae potest Episcopus, ita neque poterit has a Pontifice confirmatas. sic Boter. de Synod. Episcop. part. 2. art. 4. n. 12. Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 11. num. 11. Azor lib. 5. cap. 15. quaest. 7. Sanch. disp. 17. n. 30. Barbosa allegat. 34. n. 7. At haec limitatio vt verum habeat, intelligenda est de vera confirmatione, qua Pontifex velis constitutionem inferioris propriam sibi facere, saepe enim solum intendit constitutionem factam approbare, & quasi laudabilem esse iudicare; non autem nouam vim obligandi tribuere. Quod ita praesumendum est, quoties ante approbationem Pontificiam habeat constitutum vim obligandi, nam si nullam habebat, eo quod non erat lata ab his, qui legem statueret poterat, praesumi debet approbationem Pontificiam expolitaram esse pro vi obligandi. Quapropter tenor confirmationis semper inspiciendus est. sic Salas disp. 20. sect. 3. n. 29. circa finem. Basiliius lib. 8. cap. 5. n. 6.

7 **D**ifficultas ergo est, an in legibus superioris non reuerentis expressis habeant inferiores Praelati potestatem dispensandi ex suo officio?

Prima

Prima sententia docet Prælatum inferiorem posse in legibus superioris dispensare, si ei interdictum non sit, sic An- ton. 1. part. 111. 17. §. 20. Soto in 4. distict. 27. quest. 1. art. 4. & in quo tandem. Covarr. cap. alma. 1. part. §. 7. n. 8. reputat probabiliter Bonacina disp. 1. de legibus, quest. 2. punct. 1. num. 27. plures adducit Barbosa 2. part. de potestate Episcopi allegat. 33. num. 17. Et probant primò, quia sine hac facultate non possunt inferiores gubernationi consuleri, quia non debent pro quocumque casu ad Principem recurrere; esset enim nimis molestem Ergo censetur illis concessa. Secundo sæpe referatur superior sibi dispensationem legis à se constituta. Ergo cum non referatur, censetur illam concedere; aliàs frustra referatur, si ex positione tantum legis referata esset. Et confirmatur ex cap. nuper, de sentent. excommunicat. ubi dicitur, cum Pontifex non referatur sibi abolitionem excommunicationis, eo ipso censetur inferioribus Prælatis concedere. Ergo idem erit dicendum in dispensatione. Tertio, quia in votis, & iuramentis inferior dispensat, cum non interdicatur. Ergo etiam in qualibet lege Ecclesiastica, cuius obligatio inferior est obligatione voti, quæ est ex iure diuino. Quarto in obseruatione festorum, & ieiuniorum dispensant inferiores Prælati, quia non interdicantur. Ergo etiam in aliis legibus. Denique est ratio à priori, quia quilibet Episcopus in sua diocesi potest quicquid potest Papa in tota Ecclesia, nisi à Pontifice prohibeatur, sic Victor. relect. de potest. Ecclesie, num. 28. Sanchez potest referens. 1. de matrim. disp. 61. num. 3. Barbosa 2. part. de potestate Episcopi, allegat. 33. n. 17. Est enim pastor ordinarius, cui incumbit regimen suæ diocesis adæquatur, Ergo dum non limitatur, æquæ ac Pontifex habet iurisdictionem, hac enim ratione Confessor ordinarius habet potestatem abolendi ab omnibus casibus, qui Episcopo, vel Pontifici referant non sunt; quia est ordinarius. Ergo idem erit dicendum de Episcopo in dispensationibus concedendis.

8 Nihilominus probabilis existit nullum inferiorem habere potestatem dispensandi in legibus superioris, nisi superior expresse vel tacite concedat: sic glossa in cap. cum singulari, §. pro, verbo canonici, de prebend. in 6. & in cap. in quibusdam de penis, Covarr. 4. decret. 2. part. cap. 6. n. 15. Ioan. Gutierrez lib. 1. canon. quest. cap. 5. n. 10. Bassius lib. 8. cap. 6. n. 1. Sanchez lib. 6. de legibus, cap. 14. n. 4. Salas disp. 20. sect. 3. n. 10. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 5. n. 9. & lib. 2. disp. 40. num. 1. Barbosa 2. part. de potestate Episcopi, allegat. 33. n. 18. Bonacina disp. 1. quest. 2. punct. 1. num. 27. & alij apud ipsos, & colligitur satis ex cap. cum inferior, de maior. & obediens, & ex Clement. ne Romani, de elect. ubi cauetur inferiorem non posse superioris iura mutare: si autem absque illius consensu tacite, vel expresse dispensationem concedere inferior possit, iam superioris iura sine illius consensu possit mutare. Deinde inferior non potest voluntatem superioris impedire ipso non consentiente; aliàs esset ipso superiore superior. Ergo non potest concedere dispensationem ipso non consentiente; quia per dispensationem impeditur voluntas superioris intendens obligare. Neque satisfactis, si dicatur ex vi officij tibi hanc potestatem esse concessam, dum non prohibetur; quia aliàs non bene argueret textus in cap. dilectus, de temporibus ordinat. condemnans Episcopum, quod vno die plures ordines sacros conferret, etiam de mandato Metropolitanani faceret; quia à iure ei non est permillum, poterat enim replicare, sufficit, quod mihi non sit prohibitum. Adde plures esse irregularitates, & inhabilitates à iure statutas, in quibus nequeunt Episcopi ex proprio munere dispensare, quia non inueniuntur concessæ, etiam si non inueniantur prohibita. Requiritur ergo expressa, vel tacita concessio. Denique est glossa in supradicto dilectus, verbo, permissa, censet in criminibus posse Episcopum dispensare, nisi expresse ei prohibeatur. Ac in cap. si electi, §. de adulteris, de iudiciis, cum communi sententia docet in criminibus adulterio maioribus dari non posse dispensationem, eo quod non reperitur concessum; bene tamen in minoribus.

9 Neque obliantur argumenta contraria.

Ad primum dico plures esse casus, in quibus conceditur inferioribus potestas dispensandi, quibus sufficenter prouisum est gubernationi, de quibus statim dicemus.

Ad secundum referatur quidem dispensationem, ac veniat intelligenda in generali concessione.

Ad confirmationem, ex cap. nuper, dico abolitionem excommunicationis concedi, quoties non referatur, secus vero dispensatio, quia absolutio non est contra ius, sed potius ipsi conformis; ius enim præcipit dispositum absolvere: at dispensatio semper ius violat. Item absolutio ab excommunicatione, & peccatis ad bonum animæ ordinatur, ideoque expediret: facilius concedi quam dispensatio. Quapropter non solum Episcopo, sed parochio est concessa, dum non referatur: ut constat ex suprad. cap. nuper.

Ad tertium dico dispensationem in votis, & iuramentis non esse dispensationem in lege superioris, quia nullus dispensat, ut manente voto cesset obligatio, sed est remissio matricæ per votum promissa, quam remissionem possunt om-

nes Prælati facere nomine Dei, quoties sibi non interdicatur, quia hoc videbatur expedire communi bono, eo quod frequentissime occurrit occasio in his dispensandi.

Ad quartum concedo ex tacita concessione Pontificis consuetudine manifestata habere inferiores Prælatos potestatem dispensandi in obseruatione festorum & ieiunij, eo quod hi censentur casus satis frequentes.

Ad vltimum nego illud axioma verum esse, Episcopum in sua diocesi habere eandem potestatem, ac summum Pontificem pro tota Ecclesia, numquam enim Episcopus potuit committere presbytero sacramentum ordinis, aut confirmationis, quod tamen potest Pontifex, neque potuit dispensare in matrimonio rato, neque desinere res fidei, canonizare Sanctos, concedere indulgentias absolute, & que ad plenariam remissionem, instituire censuras, approbare religiones, & alia huiusmodi, solum enim illa propositio habere potest verum in his quæ ad commune regimen spectant, & antequam à Pontifice lex aliqua constituitur. Nam illa lege constituta ex vi iuris limitata est inferioris iurisdictioni, ut non possit circa illam se intromittere. Adde quoties non conceditur inferiori potestas dispensandi in lege superioris, expresse censetur denegata: nam licet non deageatur in particulari, denegatur tamen in genere, eo quod generaliter ius statuit præcepta superioris ab inferioribus obseruanda esse, cap. super his, cap. cum inferior, de maior. & obed. & c. 1. de consuet.

10 Ex his inferitur primò, Episcopum non posse dispensare in legibus Concilij provincialis, alio modo, quam potest dispensare in legibus Pontificis, quia sunt leges superioris, sic Bassius lib. 8. cap. 6. num. 10. Suarez lib. 6. cap. 15. num. 4. & Doctores referendi corollario sequenti. Concilium enim provinciale superior est quolibet Episcopo, ut constat ex tota disp. 18. & ex cap. saluo, 9. q. 3. & cap. graue nimis, de prebend. Item Concilium provinciale potest condere leges, quas Episcopi obseruare tenentur, & facere obseruari, ut dicitur cap. sicut olim, de accus. & in Trident. sess. 24. cap. 2. Adde, tempore antiquo Concilium provinciale potestatem habebat cognoscendi de causis Episcoporum, & illas terminandi, vique ad definitiuam sententiam quod est satis clarum Concilium provinciale semper fuisse quolibet Episcopo superioris.

11 Inferitur secundò, Idem quod dictum est de quolibet Episcopo, dicendum est de Archiepiscopo, qui Concilium provinciale congregauit, non posse, inquam, dispensare in his legibus, quia hæc leges non sunt leges latæ à solo ipso, sed sunt leges latæ à Concilio superiore illius, sunt enim latæ ab alijs Episcopis per modum vnius, omnes enim habent votum decisiuum. cap. sicut olim, de accus. Item Metropolitanus solum habet potestatem supra alios Episcopos congregandi Concilium: ut constat ex Trident. sess. 24. cap. 2. Deinde, quia ab Archiepiscopo ad Concilium provinciale datur appellatio, tanquam ab inferiore ad superiorem, ut tradunt gloss. fin. in cap. à collatione, de appellat. in 6. Cardinal. in Clement. 1. §. quod etiam in interdictis, num. 1. notab. 1. de sentent. excommunicat. ubi Anchar. num. 5. notab. 5. & tradit Nauar. consil. 6. sub tit. de maior. & obediens. in nouis, num. 4. Neque obstat Archiepiscopum esse caput Concilij: quia non est caput Concilij quoad iurisdictionem, non enim est in iurisdictione superior ipso Concilio congregato, sed est caput illius quoad vocandum, & congregandum Concilium, & quoad locum sedendi in Concilio, sicut Decanus, & Canonicus senior in Capitulis Ecclesiarum cathedralis, Neque etiam obstat textus in cap. graue, de prebendis, ubi dicitur: Metropolitanus delictum superioris iudicio relinquitur ex parte Concilij nuntians. Ergo Concilium non est superior Archiepiscopo. Non, inquam, obstat, quia non dicimus Concilium superioris esse Archiepiscopo quoad omnes actus, sufficit, si quoad constitutiones ibi ordinatas superioris sit, ita ut possit Archiepiscopum compellere ad illarum obseruationem. Adde, etsi Concilium non possit compellere Archiepiscopum ad constitutionum obseruationem, propter eius dignitatis reuerentiam, sufficit ut eius subditi compellantur à Concilio, quam compulsionem Archiepiscopus tollere non potest, quia non est Concilio superior: & ita tenet Nauar. supradicto loco, num. 5. Suarez lib. 6. de legibus, cap. 15. à num. 5. Thomas Sanchez plurius exornas lib. 8. distict. 17. num. 36. & 27. Bassius lib. 8. cap. 6. num. 11. & 22. Bonacina disp. 1. quest. 2. punct. 1. num. 14.

PUNCTUM V.

An sint aliqui casus, in quibus inferiores potestatem habeant dispensandi in superioris legibus.

- 1 Proponitur primus casus, Cum lex clausula generali dicit, ut dispensari possit.
- 2 Limitant aliqui, ut intelligatur de penis, quas alij à legislatore imponere possunt. Sed refertur.

